

N:o 208.

Af herr **J. Olsson** i Stockholm, *om afslag å Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Nautanens kopparfält af kronan tillhörig mark i Gellivare socken af Norrbottens län m. m.*

I kungl. propositionen n:o 13 till innevarande Riksdag har Kungl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, att af kronan tillhörig kronopark å och invid berget Nautanen i Gellivare socken af Norrbottens län må under angifna villkor till aktiebolaget Nautanens kopparfält upplätas dels under äganderätt ett område om 14 hektar, å bifogad karta utmärkt med gröna gränslinier och betecknad med Litt A.; dels ock på arrende under femtio år tvänne områden, innehållande tillhopa en areal af 150 hektar, å kartan utmärkta med röda gränslinier och betecknade med Litt. B och C.

Af de öfver förslaget hörda myndigheternas utlåtanden, för hvilka redogöres i den kungl. propositionen, inhämtas bland annat att Kungl. Maj:ts befallningshafvanden, som tillstyrkt upplåtelsen, tillika upplyst »att inom ifrågavarande område icke funnes några utmål eller inmutningar, tillhöriga andra än sökandebolaget»; hvar emot bergmästaren i norra distriktet ansett sig kunna tillstyrka bifall till den underdåniga ansökningen endast under villkor »att, för så vidt någon eller några af de till stort antal å områden i samma trakt utfärdade mutsedlar, af hvilka en del möjligen i större eller mindre grad berörde nu ifrågavarande områden, kunde anses vara ännu gällande, de genom dessa mutsedlar inmutade områden måtte undantagas från upplåtelsen». Kommerskollegium åter ansåg, »i betraktande af den skyldighet till utgifvande af ersättning och

lösen, som jämlikt 11, 31 och 33 §§ grufvestadgan åläge vederbörande *inmutare eller grufägare*», något sådant förbehåll i nyss nämnda afseende icke vara erforderligt.

Myndigheternas tillstyrkande af och Kungl. Maj:ts förslag om bifall till upplåtelsen af ifrågavarande områden till aktiebolaget Nautanens kopparfält utgår sålunda tydligen från den af Kungl. Maj:ts befallningshafvande vitsordade omständighet, »att inom ifrågavarande områden icke finnes några utmål eller inmutningar, tillhöriga andra än sökandebolaget». Så var förmodligen äfven förhållandet, när Konungens befallningshafvande afgaf sitt yttrande. Men *för närvarande* är förhållandet det motsatta, i det att inom det område, benämndt Litt. C., som Kungl. Maj:t föreslagit att utarrendera till aktiebolaget Nautanens kopparfält, befinner sig ett åtskilliga inmutningshafvare å det närbelägna berget Liikavaara vid därstädes verkställd utmålsläggning i september 1903 tilldeladt område, afseende »utrymme för stoll, utfrakt, upplag för varp m. m.» Förhållandet framgår närmare af bifogade af bergsingeniören Hans von Post verkställda samt af grufföreståndaren C. H. Mannerstråle bestyrkta kopia af »karta öfver utmål å Liikavaara malmfält, lagda den 31 augusti — 4 september 1903 af kommissionslandtmätaren B. Wickberg», äfvensom af utdrag ur protokollet öfver nämnda utmålsläggning.

Det torde sålunda vara obestriddigt, att den af Kungl. Maj:t föreslagna upplåtelsen af mark till aktiebolaget Nautanens kopparfält måste i hvad den afser en del af det område, som benämnes Litt. C., komma att kränka en annan föregående innehafvares bättre rätt. Liikavaara grufintressenter, hvilka numera utgöras dels af grufaktiebolaget Liikavaara, dels af direktören P. L. Stenman i Stockholm, hafva i sammanhang med utmåls erhållande å berget Liikavaara jämväl i laga ordning och utan invändning fått sig tilldeladt ett område, afseende »utrymme för stoll, utfrakt och upplag m. m.», något, som för öfrigt i betraktande af terrängförhållandena å Liikavaaras utmål varit och är absolut nödvändigt, därest brytning och utforsling af malmen från utmålen å Liikavaara skall kunna försiggå utan alldeles orimliga kostnader. Vid nu upplysta förhållande synes det icke gärna vara med klokhet och rättvisa förenligt att åt aktiebolaget Nautanens kopparfält på arrende upplåta åtminstone den delen af området Litt., C. där Liikavaara grufintressenter redan fått sig i laga ordning tilldeladt utrymme för tillgodogörande af

sina ovanligt rika kopparfyndigheter. Förutom de stridigheter, rättstvister och ständiga konflikter, som en dylik samäganderätt helt naturligt skulle medföra mellan de tvänne sins emellan konkurrerande grufintressena, är det antagligt att Liikavaaragrufvan mycket snart måste blifva i behof af mark för just samma ändamål som Nautanenbolaget för sig afsett, och till följd af terrängförhållandena skulle sådan mark icke kunna beredas Liikavaara annorstädes än på den plana ytan nedanför berget, där dess utfartsut mål utlagts. Därtill kommer, att det väl äfven kan ifrågasättas, huruvida staten lagligen kan ånyo till annan sökande utarrendera sådant område, hvarå redan förut i laga ordning utmål meddelats, och där staten redan förut upplåtit sin jordägareandel på arrende till annan person, hvilket är fallet med de å Liikavaara beviljade utmålen. Den af kommerskollegium anförda invändningen att för annans räkning inmutade områden icke behöfde undantagas från upplåtelsen till Nautanen, i betraktande af den skyldighet till utgifvande af ersättning och lösen, som enligt 11, 31 och 33 §§ grufvestadgan »*å ligger inmutare eller grufägare*», synes vara så mycket mindre hållbar, som det ju här tvärtom just är den föregående inmutarens och grufägarens rätt som skulle skyddas gent emot en senare arrendator. Men icke skyddas väl inmutarens och grufägarens rätt genom anförda lagstadganden, som visserligen ålägga inmutare och grufägare ersättningsskyldighet till jordinnehafvaren, men icke tvärtom.

För öfrigt torde det i betraktande af ifrågavarande områdets storlek alldeles icke vara behöfligt att till förmån för sökandebolaget utarrendera ett område, som redan är af annan grufägare med rätt delvis taget i anspråk. För hvar och en, som besökt platsen och tagit i betraktande terrängen och läget af speciellt området Litt C., torde det vara uppenbart, att större delen af detta område är för bolagets verksamhet fullkomligt öfverflödigt. Bolagets smältverk, elektricitetsverk samt öfriga hufvudbyggnader och en del arbetarebostäder äro belägna å det område, Litt. A., som bolaget begärt att få köpa. De områden, som föreslagits att utarrendera åt bolaget, uppgående till icke mindre än 150 hektar eller omkring 300 tunnland, kunna omöjligen, åtminstone under den närmaste framtiden, i sin helhet vara behöfliga för skrädhus, upplagsplatser, öfriga arbetarebostäder m. m., som bolaget tilläfväntas har för afsikt att åstadkomma. Därtill räcker förvisso ett vida mindre område; och då i allt fall genom ett bifall till den kungl. propositionen, annans

rätt skulle trädas för nära, synes Riksdagen böra öfverväga, huruvida icke sökandebolagets intressen kunna fullt tillgodoses genom ett något mindre tilltaget område, hvarigenom jämväl andra rättshafvares bättre rätt icke lede något intrång.

Slutligen vill jag ytterligare framhålla den synpunkt, som redan genom annan motion framförts, nämligen önskligheten att afsätta en del någorlunda nära bolagets grufföretag belägen och lämplig mark för upplåtande *åt enskilde* för bebyggande. Detta är en angelägenhet fullt så viktig som bolagets intresse att erhålla mark till upplagsplatser, transportledningar m. m. dylikt, men som synes vara i den kungl. propositionen förbisedd. Åtminstone föreligger därom ingen som hälst utredning, ehuru den dyrköpta erfarenheten från liknande större grufföretag på andra håll borde manat till att icke lämna denna synpunkt åsido.

På grund af det anförda och då en ytterligare utredning i fråga om de af mig framhållna punkterna torde böra föregå ett bifall till den kungl. propositionen i modifierad form, vågar jag värdsamt hemställa,

att Riksdagen för närvarande måtte afslå nu ifrågavarande proposition om upplåtelse af mark till aktiebolaget Nautanens kopparfält.

Stockholm den 26 februari 1904.

John Olsson.

Bilaga.

Afskrift.

Protokoll, hållet vid utmålsförrättning å 25 st. fyndigheter af järn- och kopparmalm, belägna å kronomark i Liikavaara malmfält inom Gellivaare socken af Norrbottens län samt inmutade enligt mutsedlarne n:is 1288—1307 och 1642—1646 af år 1901, hvilken förrättning påbörjades den 31 augusti och afslutades den 4 september 1903.

Den 31 augusti 1903 kl. 10 f. m. infann sig undertecknad utmålsförrättare, åtföljd af godemännen Nils Henrik Lindmark och Johan Erik Lindmark från Svappavaara i s. k. Nya grufstugan å Liikavaara malmfält för att på grund af ansökan från grufaktiebolaget Liikavaara, som till bergmästareämbetet i norra distriktet inkommit den 27 juni 1903, företaga utmålsförrättning å 25 st. fyndigheter af järn- och kopparmalm, inmutade enligt mutsedlarne n:is 1288—1307 och 1642—1646 af år 1901 och belägna i Liikavaara malmfält inom Gellivare socken och Norrbottens län. Dessutom hade infunnit sig kommissionslandtmätaren B. A. Vikberg, bergsingeniören och grufföreståndaren Hans von Post, hofrättsnotarien Sven Lundvall, advokaten och riksdagsmannen John Olsson, tekniske studeranden Adolf von Post, grufförmannen Jonas Larsson, grufingeniören A. G. Carlsson, hofrättsnotarien Karl Hamrin, grufingeniören A. Wester, kantorn O. D. Engelmark.

Hofrättsnotarien Karl Hamrin inlämnade en så lydande fullmakt:

Fullmakt för innehafvaren att vid utmålsförrättning den 31 augusti 1903 å berget Liikavaara vår talan föra och våra intressen bevaka, hållande vi för godt hvad ombudet lagligen gör och låter.
Luleå den 23 augusti 1903.

För aktiebolaget Nautanens kopparfält:

C. A. Govenins. *Henrik Wennerström.* *Carl Palmgren.*

Bevittnas:

Frans Sandberg.

Otto J. Lundström.

adr.: Piteå.

adr.: Luleå.

Herr H. Wennerströms egenhändiga namnteckning intyga:

I. N. Granström.

F. A. Wallmark.

som lästes jämte protokoll, hållet vid ordinarie bolagsstämma med aktieägarne i aktiebolaget Nautanens kopparfält den 16 juni 1903 samt vid den till 6 juli 1903 ajournerade bolagsstämman, utvisande styrelsens sammansättning, styrelseprotokoll af den 25 augusti 1903, utvisande att direktör H. Wennerström skulle äga rätt att antingen eller i förening med konsul Palmgren eller grosshandlare Govenius hvar för sig eller gemensamt teckna bolagets firma samt bolagsordning för aktiebolaget Nautanens kopparfält, hvars § 10 utvisade att styrelsen vore beslutför då minst tre styrelseledamöter eller minst två styrelseledamöter och en suppleant äro närvarande och om beslutet ense. Herr Hamrin anmälde, att hans hufvudman, aktiebolaget Nautanens kopparfält, önskade föra talan dels såsom innehafvare af en del närgränsande inmutningar och utmål, dels af en närbelägen utmålslagd väg, dels ock såsom innehafvare af upptäckarerrätten till en närbelägen af Kungl. Maj:ts och kronan inmutad kopparmalmsfyndighet. — — — — —

§ 6.

Malmblottningen å Liikavaara n:o 8 besiktigades och befanns innehålla en rik brokig kopparmalm i tre nära hvarandra belägna streck på 0,3 till 1,3 meters bredd, hvadan utmål beviljades utan att någon protest afhöordes, däremot ingeniören von Post anhöll dels att gränserna för utmålen n:is 7 och 8 måtte dragas vinkelrätt mot och parallellt med en förut från röset med märket B A S

i ungefär sydostlig riktning stakad baslinie, dels ock att, då läget af den nya inmutningen Nautanen n:o 23 hindrade utmålets utsträckning i rektangelform åt norr utöfver tangenten för Liikavaara n:o 8:s mutcirkel, men det för användande af lämpligaste brytningsmetoden vore önskligt att få utmålet utsträckt så långt som möjligt åt norr ner mot s. k. döda fallets dalgång, utmålet för Liikavaara n:o 8 måtte få utsträckas ut öfver det fria fältet mellan de aktiebolaget Nautanens kopparfält tillhöriga utmålet Ripan samt inmutningarne Nautanen n:is 23 och 105. Då ingen protest häremot afhördes, bifölls sökandeombudets anhållan, hvarpå åt landtmätaren uppdrogs att uppmäta vinkeln mellan de båda baslinierna samt utstaka utmålet för Liikavaara n:o 8, i enligt med sökandens beviljade anhållan. Därpå afslutades sammanträdet.

§ 10.

Utmålssökanden anhöll att på grund af terrängförhållandena inom utmålet få sig anvisadt utrymme för stoll, utfraktsväg och upplag för malm och varp m. m. nedanför utmålets östligaste hörn, som vore lägsta punkten å utmålet och hvarifrån en stoll komme att indrifvas och begärde han för detta ändamål en jordremsa af 50 meters bredd och 450 meters längd, utgående från sydöstra hörnröset för det aktiebolaget Nautanens kopparfält tillhöriga utmålet Ripan och östligaste hörnröset för Liikavaara n:o 8 samt tangerande mutcirkelne för fyndigheterna Nautanen n:ris 105 och 108, å deras nordvästra sidor. I egenskap af ombud för aktiebolaget Nautanens kopparfält protesterade ingenjör Wester emot beviljande af detta utrymme, för såvidt det komme att göra intrång på bolagets inmutningar. Kronoombudet sade sig icke hafva något att invända mot det begärda områdets beviljande, för såvidt nödigt aflopp bereddes för vattnet i det vattendrag, hvaröfver vägen komme att gå. Därefter beviljades det begärda området och uppdrogs åt landtmätare och godemän att efter sammanträdet afslutande utstaka detsamma.

§ 17.

Utmålsförrättaren förevisade karts-kiss öfver läget och storleken af de utstakade utmälen för Liikavaara n:is 7 och 10 samt det för Liikavaara n:o 8 tilldelade utrymmet för stoll, utfrakt, upplag för varp m. m. och då ingen invändning mot områdenas form, sträckning eller storlek förspordes, förklarades de till sina gränser å bifogade utmålsdesignations angifna och i §§ 11 och 16 häröfvan beskrifna områdena Liikavaara n:o 7 med en yta af 39,987,5 kvm. och Liikavaara n:o 10 med en yta af 39,988 kvm. skola utgöra de utmål, inom hvilka innehafvarne af inmutarerätten, grosshandlarena J. W. Grundberg och A. J. Ödmark i Örnsköldsvik, intendenten E. Taffin i Östersund samt handelsagenten H. Leufstedt i Gellivare eller deras rättsinnehafvare enligt de vid denna förrättning föredetta och i § 3 här öfvan beskrifna mutsedlarne n:is 1296 och 1299 af år 1901, under förbehåll af den rätt jordägaren tillkommer, äga att med andras uteslutande, så länge rättigheten till utmälen behörigen försvaras, bedrifva grufarbete såväl öfvan som under jord i den utsträckning, som grufstadgans § 27 föreskrifver, och därvid tillgodogöra sig alla de mineralier, som på grund af den oförändrade grufstadgan af den 16 maj 1884 äro inmutningsbara, således icke apatit och magnesit, som först genom lagen den 5 juli 1901 blifvit från och med den 1 januari 1902 inmutningsbara.

Liikavaara den 4 september 1903.

Å bergmästareämbetets vägnar på grund af förordnande:

C. I. Asplund.

Rätt afskrifvet betyga:

John Olsson.

B. Malmberg.